

Nyíri Attila

Há kettő O
(rövid tanulmány)

Nyíri Attila:

„Ó, hát kettő?”
apa a szülészetén

Há kettő O

Bemutakozom

*A kék bolygón élek körforgásban sok-sok testvéremmel együtt.
Lehet, hogy másutt is vannak rokonaim, mert – ismereteim szerint – az
űrben 1011 galaxis és 1021 csillag van.*

Alakom

*Ezen a bolygón három halmazállapotban és többféle alakzatban fordulok
elő. (pára, köd, felhő, eső, hó, jég, dara, zúzmara, dér stb.)
Az előbbieket bárhol s bármikor, az utóbbiakét csak 0° C alatt öltöm
magamra.*

Tulajdonságom

*Tulajdonom az átláthatóság és az oldás. (ha kevés bennem a Ca és Mg, úgy
lágú, ha sok, akkor kemény vagyok)
Amennyiben a bennem lévő nitrát meghaladja a 20-40 mg/l -t, akkor a
csecsemőknél cianózist idézek elő. (kéküléses haemoglobin ártalom okozta meg-
betegedés)
A bennem lévő nitrát és bármilyen oldott tartalom műszerrel kimutatható.
Lehetek ezenkívül savas, lúgos vagy közömbös kémhatású. (ennek értéke a
pH; a savas 0-7 között, a lúgos 7-14 között és a közömbös 7 körül van)*

Elhelyezkedésem

1. Társadalmi – emberi beavatkozással. (tartály, vezeték stb.)
2. Természeti – esővel. (kis sótartalom, de nagy kéntartalom)
  - a. felszíni – folyók, tavak stb, (a Duna hozama 2 500 km³/s)
  - b. felszín alatti – az első záróréteg fölött helyezkedem el,
  - c. rétegek közötti – két záróréteg között vagyok található,
  - d. karsztokban – mészkő- s dolomithegység üreges részében,
  - e. ásványdúsán – gáztartalmam is lehet, (1 000 mg/l fölött a só)
  - f. hőforrásban – ilyenkor a hőmérsékletem 26° C fölött van.

Mozgásom

A körforgásom alatt – ahol élet van (bioszféra) – a következő helyeken vagyok megtalálható:

- *a légköri burookban, (atmoszféra)*
- *a föld felszínén, (hidroszféra)*
- *a kéregben. (litoszféra)*

Mennyiségem

(testvéreimmal együtt)

1. *A légkörben pára alakjában* → *10 – 15 000 km³.*
2. *A felszínen tengerek alakjában* → *1,3 · 10⁹ km³.*
3. *A jégtakarókban a sarkvidéken* → *2,8 · 10⁷ km³.*
4. *Az iható készlet* → *8 · 10⁶ km³.*

A Földön található összmennyiségünk eloszlása:

- *tengerekben, óceánokban* → *97,6 % ,*
- *jég alakjában* → *2,0 % ,*
- *a felszín alatt* → *0,2 % ,*
- *tavakban* → *0,1 % ,*
- *folyókban, levegőben* → *0,1 % .*

*A tengerekben sós vagyok 3,5 % -ban. (Kaspi -tenger > 30 % , Finn öböl < 1 %)
Iható alakban kevésbé vagyok sós → a megengedett érték 1 000 mg/l .*

Kikristályosodott állapotban is bennem marad a szennyező anyag.

Szűkebb tartózkodási területem

Jelenleg Magyarország területén vagyok található.

Itt a testvéreim 70 % -a a határon túlról érkezik. (a Sajó 10 t/év higanyt szállít)

A bakonyi karsztban helyezkedik el a dunántúli testvéreim túlnyomó része. Egy-két tizedéve 1 000 m³/sec mennyiséget emeltek ki közülük a bányákban, s így a közlekedőedény-elv alapján források, tavak száradtak ki. (tatai fényes tavak, tapolcai tavasbarlang stb.) Kiemelt testvéreimmal bakonyi településeket láttak el. Ez mára megszűnt.

Felhasználásom

Korábban a kisgazdaságokban 1 ember 1 nap 40 l mennyiséget használt fel belőlünk.

A mai felmérések szerint (például a József Attila lakótelepen) 400 liter/fő/nap a fogyasztás. Oka: az átalány és az igények növekedése.

Kincs vagyok

A tisztaságomban rejlik a kincsem.

*6 milliárd emberből 1,5 milliárdnak nincsen belőlünk tiszta készlete.
Magyarországon 3 500 településből 800 -ban magas a nitráttartalom.
(felnőtteknek rákkeltő, s kedvezőtlen az idegsejtekre, O₂ hiány → IQ szám csökkenés)
A tiszta esőknek, amelyekben előfordultam, 5,7 pH volt az értékük, a mostani esőkben ez az érték 4,5 pH, s mivel a beosztás logaritmikus, így igen kis változás is nagy értéket takar.*

Amikor Svédországban jártam, láttam olyan holt tavakat, amelyeket a németországi ipari területről jött savas esőkben lévő testvéreim okoztak.

A Föld egyik alkotó rétege: SiAl. Savas hatásunkra az alumínium is kioldódik és mérgező hatást fejt ki.

A minőségemet befolyásoló tényezők

1. szennyeződések, (szervesek, szervesetlenek → trágyák, szennyvíz stb.)
2. hozam nagyság, (hidrológiai → kicsi: 1 000 m³/s, nagy: 10 000 m³/s)
3. élettani, (biológiai → levegő, napfény)
4. időjárási. (a szél szerepe → hasznos: oxigén, káros: iszap)

Feltétel vagyok

*Minden élőlénynek a megélhetéséhez szüksége van rám. A kék bolygón az össz mennyiségünk nem változik, így a felszín ¾ része a miénk.
Nálunk nélkül nincsen élet!*

Kispest, 2007. magvető havában

Melléklet

„A tökéletlen mérhetetlenség
beletartozik a természetbe”

Hugo Viktor

Az ősziáró nagy csendben...

*Kesernyés párákat lehelő hajnalban
Lilás, piros felhők színeződnek váltig;
A napkelte fényözönében láthattam,
Ahogy a harmatcsepp kis gyémánttá válik.*

*Finoman fátylázó felhők a föld felett
S a fáradt, álmos éj most válnak semmivé;
A tér és az idő, 'mely benne odalett,
Összeáll most újra formákká, színekké.*

*A pusztán felhangzik pacsirta zsolozsma
S a vele ébredő életek zengése;
Felemelik fejüket a szélfodrozta
Búzavetések, és kígyúlnak a fények.*

*A fénnyel együtt, a megszülető zajban,
Kútnyikorgás hallik és egy szekérsörgés;
A lovak a fahordó úton haladva,
A mezőn keresztül, mennek a fák közé.*

*A dűlőutat, 'hol szekerek ballagnak,
Mint ha réteslisztből gyúrták volna össze;
Akkor a porfelhő kíséri nyomukat,
Mint amikor a nap elbújik felhőbe.*

*Időtlen, áttüzesedett némaságban
Bénító már a búzaérlelő meleg;
Az ősziáró nagy csend szakad a rónára,
Rétek illatából emlékek ébrednek.*

*A megfáradt délutánra billent már a nap,
Pusztán a létezés: sajátos íz-varázs;
A tóparton ülök; körülvesz és megkap
A futóhomokos, megrészegült határ.*

*Szellő ébred, a víz felszíne megremeg,
Sok kis lusta hullám indul el merészen;
Rajtuk a növények zöld paplana lebeg,
És tűnnek el végül lankás partszegélyen.*

*Hatalmas az iszapzátonyos meredély,
Vízben hínár terem és a békaszőlő;
Nagy mohák zöldellnek laposan peremén,
Nádas, gyékényfoltok, elszórt kákamezők.*

*Messze, a távolban legelő juhnyájnál
Hangzik nyif-nyafoló kutyák terelése;
Kolompszó hallatszik, majd lassan tovaszáll,
S körülvesz az álmos rigó pittyegése.*

*Sejtelmes suhogás, dallamosan tiszta:
Fehér hattyúcsapat ideszáll a vízhez;
A feltámadt hullám a partot fodrozza,
Tajtékos felszínén a vadkacsa evez.*

*Régmúlt és jelenkor keveredik össze
Az időtlenségbe kövesedett parton;
Felébred bennem a lét nagyszerűsége,
S szürkületből halkán előlép az alkony.*

*Tompulnak a fények kékesen derengve,
A vacsoracsillag az irányt leírja;
Szöszmötölő léptek; rámtalál az este,
Szárazon neszez a kőcos kükörcica.*

*Holdvilágnál vadvíz ezüstszínű – kéken,
Tücsök hangol egyre, magamra maradok;
Lustán nyújtózkodva, a süppedő fövényen,
Megszólalnak halkán az esti dallamok.*

Égeraracsa, 1995. augusztus 28.

*„Katalinkor hó a rácson,
fekete lesz a karácsony”
paraszti regula*

A tél érkezése

Megszólal az erdő ősi távirója:

*– rak-rika-rika-tak, rak-rika-rika-tak,
Messziről jött vendég azt mondja, azt mondja...,
hogy már fent, északon nemrég elindultak.*

*– Nincs itt még, nincs itt még – jelezték a cinkék,
miközben szemükkel kutatták a magot,
Csak az ég volt – mint rég – még kék egy picinykét,
ezzel az üzenet végetért s hallgatott.*

*Ez a csend, a várás mindenkit megzavart,
a hold csak nőtt, csak nőtt, a szél lassan – forgón – ,
Határozatlanul szórta szét az avart
a kémények füstje festette égbolton.*

*Egyszerre váratlanul felszisszent a szél,
mint kígyózó ostor vágott a világra,
Sodorta, megtörte, szórta azt szanaszét,
örjögve száguldott a vak éjszakába.*

*Pattogva söpörte a hókristályt égis,
szúrt, vágott, rideg volt, megölte mind a fényt,
Így várta, fehérrel beburkolva végig,
a messziről megjött, északi jövevényt.*

Kispest, 1996. január 26.

„Könnyű boldogulni a hajóval,
ha a szél a vállad fölött füttyül”
tengerész mondás

Átlépés a XXI. Századba

*Amit elmesélek – szólt hajózók bölcse –
Valahol megtörtént a tengeren velem,
Ezüstös lett hajam, majdnem összetörte
Testemet-lelkemet az átélt félelem.*

*Megfeszül az izmom, ha végig gondolom,
Árnyéktól nem félek, erős az idegem,
Láttam vad szépséget: tenger az otthonom,
Figyelj tehát szómra! halandó idegen.*

*Derült volt az idő, hajtotta hajónkat,
Fülbe muzsikálva, kedvezően szelem,
Nem sejtette senki: bármi is adódhat,
Olyan hirtelen tört ránk a veszedelem.*

*Hevesebb lett a szél, gyorsan növekedett,
Az áramlat sodort kint, a nyílt tengeren,
Meghúztunk mi minden szükséges kötelet,
Gondoltam, a hajót szélbe terelhetem.*

*Orkánná alakult, és magával ragadt,
Beborult az ég is lilára festetten,
Az árboc kettétört és vitorlánk hasadt,
Rohanó víz sodort, mire észrevettem.*

*Örvénylőnek láttam a léte és halált,
Csak mi fogódtunk meg a hitvány jelenben,
Szél és víz ostorral az arcunkba talált,
A szemem világát majdnem elvesztettem.*

*Vakká tett, süketé, dobált, fojtogatott,
Záporozó vízben ott álltam védtelen,
Hiába tett hajónk éles fordulatot,
Körbevett minket a gomolygó végtelen.*

*A vitorlás nyargalt a hullámok hátán,
Dolgoztunk sápadtan, kétségbeesetten,
Mint mélybe elindult sziklatömb láttán,
Irtóztató érzés keletkezett bennem.*

*Óriás hullámok keltek fel alattunk,
Azután zuhanva buktunk alá mélyen,
Életbe – halálba – kétségbe haladtunk,
Hitben már feladva, elszédülve néztem.*

*Őrjítő szépségét, kápráztató voltát,
Azt, amit akkor én közben ott átéltem,
Mérhetetlen idő: percek vagy tán órák?
Szappanbuborékként múltak el felettem.*

*Messzire hallatszott a víz örvénylése,
Sebesen rohantunk a vad sistergésben,
Fehér hab és tajték zúdult le, a mélybe,
Most, 'mikor mesélem: a testemben érzem.*

*Előttünk feltűntek csipkésen a szirtek,
'Mélyeket elöntött sejtelmesen a fény,
Mint nedves sírjukból kikelő kísértet,
Úgy emelkedtek ki az árnyak tengerén.*

*Sziszegést, dübörgést, csikorgást, csattogást,
Sivító habtengert hozott a szél felénk,
Mintha pokol nyitná ragyogó fogsorát,
Szívgyötrő izgalom: elhagyott a remény.*

*Hirtelen vége lett. Mint mellkás hullámozott,
Ködfátyol hajolt rá, jelkép a nagy vízen,
Kezdet és vég, a nap: szivárvány világot
Terített hajónkra, 'mely tovább megy – hiszem!*

Kispest, 1996. december 4.

„Komoly trónján a fény még szétterjeszti
szárnyait az elhomályosuló világ fölé”
Jerome Klapka Jeromos

Életfolyam

Áldoz most a nap az éjszaka oltárán
Szép vörös kárpitba burkolva az eget,
És szomorú felhők szívében kelt árván,
Lassú haldoklása, arany emlékeket.

Mint bánatos gyerek csitul el a madár,
Csak a bölömbika szól még panaszosan;
Rekedt korrogással telik meg a határ,
'Mikor barátréce a nádasba rohan.

A lángoló víz és ég előterében
Árnyképek suhannak megszakítás nélkül,
Miközben lelkét, az alkonyati fényben,
A végét járó nap kileheli végül.

Zajtalan léptekkel közelít már az éj,
A komor erdőkből, kétoldalt a parton,
Hogy úzze serege – 'melynek színe a mély –
A világosságot, ha hagyott az alkony.

Hang nélkül suhannak láthatatlan lábon
A csobbanó víz és hajlongó nád fölött,
Elhomályosítva majdmindent e lápon,
Amely a fényből még valamit megőrzött.

Hallgatom, 'mit mesél lábamnál a folyó
A régmúltról, 'melyet nem kezd ki enyészet,
Sok ezer év óta dúdolja a bohó
Az ősi bölcsődalt, megtörtént regéket.

Lehajol a hold is szemet kápráztatva,
Ezüstös karjával átöleli vállam,
Csacsogó hullámon imbolyog sugara
És testvéri csókot lehel rá most lágyan.

*Ereszkedik le a csönd is lépésenként,
Egy láthatatlan kéz bont ki hosszú fátylat,
'Melyet a világra terít takaróként,
És rajta át a szem csak csillagfényt láthat.*

*Megy az öreg folyó szüntelen suttogva,
És két partján lustán bólogatnak a fák,
Megszépül az éjben, most szebb, mint valaha,
Eltűnik arcáról a fáradt bosszúság.*

*Nem öregszik soha, csak változik egyre,
Néha ékesszóló, máskor ringat gyöngén,
'Mikor csónakomban rámtalál az este,
Bútól és a gondtól mentesen – időnként.*

*Odvas fák surrannak mellettem, mint árnyak,
'Melyeket felnagyít sejtelmes félhomály,
Ezüst ragyogásban fürdenek az ágak,
Megnézve magukat a vízben: ki, hol áll?*

*Fekete bokrok közt, fekete mezőkön
Hömpölyög a folyó, fodrai csillannak,
Az éj országában örökké-örökkön
Mormolva suttognak, üzennek, biztatnak.*

*Álmos feketeség nyújtózik a réten,
Betakarja mind a vakondtúrásokat,
'Melyek süppedeznek, összerogynak éppen,
Ahogy' mossa a víz a kicsiny hantokat.*

*Jó volna megállni! megállni az éjben,
Mégvárni, meglesni a régi titkokat,
A hűtlen hűségést, amely mint az ében,
S benne vakcsötétben váltani csókokat.*

Égeraracsa, 1997. május 1.

„Báránfyfelleg, kaszásfelleg az égen,
sok eső lesz meglásd ezen a héten”
paraszti regula

Felhőjáték

*Pára van a levegőben,
kicsapódva felnő;
Ha közel van: köd a neve,
ha távol, úgy: felhő.*

*A cseppecskék lassan esnek,
közben párolognak;
Így a felhők alakja is
könnyedén változhat.*

*Finom fátyolfelhő lebeg
CIRROSZTRÁTUSZ néven;
Nap és a Hold körül alkot
fénygyűrűt az égen.*

*Pehelyfelhő a magasban,
ezt hívják CIRRUSZ -nak;
Árnyékokat nem is vetnek,
és jégtükből állnak.*

*A CIRROKUMULUSZ fehér
pamacs vagy gombolyag;
Az égen, mint báránfyfelhő -k,
sorokat alkotnak.*

*Gomolyfelhő a KUMULUSZ,
de magasra nem ér;
Sima aljuk sötéteskék,
a tetejük fehér.*

*SZTRÁTOKUMULUSZ van télen,
sok a sötét foltja;
Mint réteges gomolyfelhő
az eget takarja.*

*Réteghelhő lesz a SZTRÁTUSZ,
esők után főleg;
Alacsonyan száll, mint a köd,
gyorsan járó tömeg.*

*NIMBOSZTRÁTUSZ igen vastag,
Nap sem tűz át rajta;
Esőréteghelhő -ként vész
esőcsíkba alja.*

*A NIMBUSZ az esőfelhő,
'mely néha bajt kavar;
Különösen, ha jéggel jön,
s kitör a zivatar.*

*Viharos förgetegfelhő -n
villám hasít eget,
És NIMBOKUMULUSZ néven
a nyomunkba ered.*

*Rezgő harmat, suttogó szél,
báránfyfelhő égen;
A lelkébe gyökerezett
a magyarnak régen.*

Égeraracs, 1999. július 23.

Gondolatok a tónál

*A hatalmas fákon megváltozó levél
zizegve hull alá a fekete tóra,
Az elnémult világ ballagó idővel
beleolvad most az örökkévalóba.*

*Természetes varázs ejti meg a szívet,
földút kanyarog és vág át a dombokon;
Szélfuvallat sincs itt, nem borzol levegő,
ám még vízen ragyog a nap hervatagon.*

*Ugrálnak a békák fejest a szittyóba,
uszadékok húz az evező lapátja;
Mélységes bánattal nézi az ősz a nap,
'mely diadalmasan elsodorja hátra.*

*Gondolom: vége lesz, vége, mint mindennek,
testetlen álmokat hoz előm az este:
Elvesztett emlékek, sejlő suttogások,
belegabalyodtam – iszapban evezve.*

*A tó fényt nyel el és újra visszaadja,
felszínén a tüzek megtörnek, élednek;
Minden pillanatban ugyanaz, tán más is,
s lehetek tanúja nemvárt bűvöletnek.*

*Hűvös levegő leng, előbújik a hold,
csendes víztükör vált: borzong a peremén;
Pezsdül a lélek is a fény szellemétől:
a gondolat számít, nem a való s remény.*

*Látni láthatatlant, hallgatni a csendet,
érezni végtelent — ennél több már nem kell!
Világít a sötét, látni lehet benne,
s megtelik a szívem dallal, szerelemmel.*

Kispest, 2000. december 9.

*Ma is üresnek, sivárnak érezzük a
tájat, ha hiányzik belőle a víz*

Ahol a víz az úr

(általános leírás)

1

*Mindenütt más, nem egyforma
nagy a víznek birodalma.
Néhol gödör, másutt szalag:
folyó, folyam, ér vagy patak.*

*Gödörnyiben esővíz gyűl',
télen jegén csúszka készül.
Nyáron libák fürdőhelye,
s libapásztor fürdik benne.*

*Lubickolnak egész' estig,
amikor a nap lefekszik,
Innen hangzik éjjel messze
a kacagók hangversenye.*

*Megint máshol ő a nagyúr,
partja mentén agyagot gyúr.
Elkíséri testőrsereg:
füzek, nyárfák és égerek.*

*Terpeszkedve a széleken
nádaserdő bókól szélben,
Gyékény s barna buzogánya,
közte nősziromok sárgállva.*

*A környékén elterülnek
virággal telt szép, dús rétek.
Öblén libeg ide-oda
a hófehér tündérrózsa.*

*Nagy levelén összegyűlnek;
a varangyok sütkéreznek,
Felette kék szitakötők
cikázgatnak, a vakmerők.*

*A kanyarban meghajlott fűz,
sátrán a nap megsűrve tűz.
Bent csillanak ezüst halak,
s a vadkacsák hancúroznak.*

Égeraracsa, 2001. szeptember 9.

*Az időszakos vízmosást horhosnak,
aszónak, ha sok görgeteget szállít,
vadpataknak, tordának nevezik*

Ahol a víz az úr

(a partok és vizek növényzete)

2

*Szerényen él az egyszerű
külséjével sokféle fű.
Állataink tápláléka
mindeniütt a nagyvilágban.*

*Legelőkön, vízközelben
virulnak ők a legszebben.
Az ember kétszer vágja le
a rétek fűvét évente.*

*Töről terjed, szárat hajtvva,
bokros forma zsombékokba;
S föld alatt is kúsznak tova:
gyepszőnyeget alakítva.*

*Láthatjuk: ez vadóc s perje,
komócsin és cincor, közte
Csomós ebír, ecsetpázsit,
s fehér tippán kalászkáit.*

*Nedves helyet is jól elbír
a kis mocsári gólyahír,
Rajta kívül van itt zsályá,
s boglárkának sok fajtája.*

*Fűz is, nyár is sokféle van,
folyóparton állnak sorban.
Csöröge-fűz s kosárfonó- ,
vékony águk lágyan hajló.*

*A nád szára szalmaszár,
töve gyakran vízben áll.
Télen, 'mikor a víz befagy,
letarolják, bármilyen nagy.*

*Kötekedő nem lesz ügyes,
ha itt kákán csomót keres.
Sás és gyékény a rokona,
s őslápban él tőzegmoha.*

*Lassú folyók s tavak éke:
tündérrózsa fehérsége,
Hullámon ring nagy merészen
a part mentén, sekély vízben.*

*Hínár s lófark víz alatt él,
s békalencsét mozgat a szél.
Pocsolyákon libeg-lebeg
a békanyál-moszat sereg.*

Égeraracsa, 2001. szeptember 11.

Ahol a víz az úr
(állatok a vizek körül)

3

Kedves társ a fehér gólya
a magyarnak már régóta.
Fészkel házon, kútágason,
szereti is népem nagyon.

Ujja tövén kis hártya van:
nem süllyed el az iszapban.
Kelepel is – ez nála dal –
csőrének két kávájával.

Vizenyős rét bíbic hona,
tarkóján van a bóbíta.
Iramodva fut, száll, zuhan,
s kiált néha panaszosan.

Mocsarak és tavak szélén
vízben gázol a szürke gém.
Feje búbján a dísztolla,
recseg s csőrét csattogtatja.

A nagykócsag foszlott tolla
csipkészerűen borítja.
Teste karcsú, röpte könnyed,
s fellibbenve keres helyet.

Hófehér a kanalas gém,
üstök nyúlik hátra fején.
Futkos, keres sekély vízben,
mély torokhang jellemzője.

Tőkésréce is karcsú ám,
„gácsértollak” a hím kacsán.
Bukik, hápog, gyorsan repül,
s táplálékot csőrével szűr.

Búbos vöcsök tó lakója,
fején kettős tollbóbíta.
Fészke tutaj – nádszálakból,
s hangja mélyen, korrogva szól.

Könnyűröptű dankasirály
szántáskor a földekre jár.
Telepekben él, s gyakori,
télen hidak vendégei.

Tisztavízű folyók mellett
vidra él, mert úszni szeret.
Szórén a víz nem hatol át,
főként hallal tartja magát.

Van mocsári teknősbéka,
pikkelyes test, s páncél rajta.
Ragadozó, télen alszik,
és tojással szaporodik.

Hason csúszik, lába nincsen:
vízi sikló sziszeg fűben.
Táplálékát meg nem rágja,
s tojást rak part oldalába.

Kételtű, és nincsen farka,
a zöldhátú kecskebéka.
Brekeg is hanghólyagokkal,
fiókája az „ebihal”.

Az Alföldön él rokona:
a nagyobb kacagó béka.
Gyepi béka s ásóbéka,
a hegyvidék őslakója.

Rajtuk kívül él varangyos-
és mocsári- , amely hangos.
Gőtének van bőrtaraja
és lapított úszófarkja.

Égeraracsa, 2001. szeptember 13.

Ahol a víz az úr
(vízben élő állatok)

4

A halaink testalkata
oldalt lapos orsóforma.
Leggyakoribb köztük a ponty,
rajta látni hárttyás uszonyt.

Lélegzik, mint a többi hal:
nem tüdővel, kopolyúval.
Úszóival közlekedik,
lát ugyan s hall, habár alig.

Sok ikrát rak, nem is vitás,
azt mondjuk rá: ez az ívás.
Mindenevő és szapora,
hosszú éltű, ámbár néma.

Legkitűnőbb ízű húsa
süllőnknek van Balatonban.
Ragadozó, s mire felnő,
nyolc-tíz kilós fogas lesz ő.

Legnagyobb halunk a harcsa,
három métert ér el hossza.
Teste csupasz, pikkelytelen,
zsákmányra les lenn, a mélyben.

Hegyi patak friss vizében
fürge pisztráng él pettyesen.
Horogra csak ritkán akad:
sokat ér a tapasztalat.

Élesfogú csukánk mohó,
telhetetlen ragadozó.
Másfél méter nagyra nő meg,
változatos színű tömeg.

Porcos halunk a kecsege,
nyúlt orra van s hosszú teste.
Pikkelye nincs, bőre nyálkás,
lakóhelye gyors vízfolyás.

Fejtorán van öt pár lába,
s vizünk páncélos lovagja.
Vedléssel ezt is ledobják,
és a nevük: folyami rák.

Tavi kagylónk édesvízi,
testét két héj védelmezi.
„Békaték-nő” népiesen,
s lábbal csúszkál vízfénéken.

Van festő- és vándor-fajta
befúródva az iszapba.
Mocsári- és tányérsiga
vízben él, de tüdeje van.

Lapos testű, s gyűrűk rajta,
ez az állat a pióca.
Szívó korong, apró fogak:
vérszívásra alkalmasak.

Égeraracsa, 2001. szeptember 15.

*A különböző rovarfajok száma
egymillió körül van*

Ahol a víz az úr

(vízi rovarok)

5

*Kétszárnyú a dalos szúnyog,
azt rezgetve száll az undok,
Vért szív, petét rak a vízre,
s „esővíz kukac” a neve.*

*A szúrása nem kellemes:
fájdalmas és veszedelmes.
Maláriás- változata
betegségét belénk oltja.*

*Vízben csíbor és csíkbogár,
fedeles a szárny rajtuk már.
Életmódjuk ragadozó,
és álcájuk szintúgy mohó.*

*Szitakötő vadász' legyet
két pár szárnyal vizek felett.
Szárnya recés, bábja nincsen,
s félgömb szemmel lát meg mindent.*

*Rokonai, a kérészek,
tömegesen jelennek meg.
Tiszavirág egyik faja,
és élete néhány óra.*

*Szúró szájról ismerhetjük:
vízi poloska a nevük,
Csendes tükrön csúszik tova
a pókszerű, gyors molnárka.*

*Gyakori tó kékesbarna
hátonúszó poloskája.
Itt él a vízi skorpió:
kajmós lábú ragadozó.*

Égeraracsa, 2001. szeptember 17.

*A legősibb települések
a vizek mellé épültek*

Ahol a víz az úr
(vízi világ és az ember)

6

*Az ősember vizek mellett
ütött tanyát, ha lehetett.
Védte őt és utat nyitott,
s benne zsákmány kínálkozott.*

*Partján növény, vízi szárnyas,
felhasználásra alkalmas.
Ezért úgy élt – akkor – régen,
mint ahogyan hal a vízben.*

*Másként él a ma embere,
vízi utat lát csak benne.
Megritkult a halállomány,
halastó lett évek során.*

*Persze a hal fontos lehet:
táplálékként szolgál minket.
Nádas helyén szántóföldek,
s az állatok elköltöztek.*

*Hajdani láp, ezernyi lény,
búzafield ring ma a helyén.
Pedig a táj oly' kietlen,
ha nem lát benne vizet a szem.*

*Környékére kihat bája,
aszályt enyhít párolgása.
Növénynek nyújt megélhetést,
szeressük hát, óvjuk ezért!*

*Elkísér ő, el nem múlik,
bölcsőtől a koporsóig.
Egy világról zengett a húr,
arról, ahol a víz az úr.*

Égeraracsa, 2001. szeptember 19.

*Messze földön páratlan ősmocsár,
bárhol vagy, mindenholnan visszavár*

Kis-balatoni Káprázat

*A titokzatos nádasok, mocsarak,
Semlyékek, lápok – lassanként elfogynak,
Elveszett e felbecsülhetetlen kincs,
Mindenért kár, ami szép volt, és már nincs.
Szellő a sásban a legbeszédesebb,
Zenészeinek kiosztott a szerep:*

*Vadlúd gágog és geggen,
Halászsasfütty szól közben.
A kócsag néha kráhol,
Hasáig vízben gázol.
Krekken pocgém, ahogy' áll.
Nádirigó káricsál,
Goda krikkel sűrűben,
Vízicsibe is pittyen.
Ümmögve is búgja át
Bölmöbika nászdalát.*

*Fülemülesítke bent
Koloratúrázva zeng.
Batla is szól rekedten,
Kvakkol bakcsó a légben.
Szerkő kercent, s hallható
Szélkiáltó tilinkó.
Bukó karrog károgva,
S gurrog hangján a szárcsa.
Ott, a szalonka csrekken,
A tocsogós réteken.*

*Járhatatlan utat rejt az ingovány,
Megismerni sosem lehet igazán.
Szomjas szemű, részeg lelkű kell ide,
'Ki imádattal hatol be a szívébe.
Szenvedélyes rajongóként odavár,
S forrón, szerelemmel, átölel a nyár.*

Égeraracs, 2002. december 19.

Tartalomjegyzék

Fejezetcímek

Bemutakozom

Alakom

Tulajdonságom

Elhelyezkedésem

Mozgásom

Mennyiségem

Szűkebb tartózkodási területem

Felhasználásom

Kincs vagyok

A minőségemet befolyásoló tényezők

Feltétel vagyok

Melléklet

Az őszváró nagy csendben...

A tél érkezése

Átlépés a XXI. századba

Életfolyam

Felhőjáték

Gondolatok a tónál

Ahol a víz az úr 1-6

Kis-balatoni káprázat